ECLI:LV:AT:2021:1022.SKA117021.6.L
Nr. 680036521, SKA-1170/2021
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2021.gada 22.oktobrī

Tiesa šādā sastāvā: senatores Diāna Makarova, Dzintra Amerika, Vēsma Kakste

rakstveida procesā izskatīja /pers. D/ (*/pers. D/*) blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2021.gada 21.jūnija lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /pers. D/ tēvam /pers. G/ (*/pers. G/*), kurš miris 2018.gada janvārī, bija nostiprinātas īpašuma tiesības uz ½ domājamo daļu no dzīvokļa īpašuma /adrese A/, un diviem nekustamajiem īpašumiem /adrese B/.

Rīgas domes Pašvaldības ieņēmumu pārvalde ar 2018.gada 6.februāra maksāšanas paziņojumu aprēķināja nekustamā īpašuma nodokli par 2018.gadu par visu dzīvokļa īpašumu /adrese A/, kā arī par abiem nekustamajiem īpašumiem /adrese B/. Ar 2019.gada 13.februāra maksāšanas paziņojumu nodoklis par 2019.gadu aprēķināts par ½ domājamo daļu no dzīvokļa īpašuma /adrese A/.

Izskatījusi zvērināta notāra sniegto informāciju par pieteicēja tēva mantojuma lietu, iestāde 2020.gada janvārī atzina, ka tēva mantojumu 2019.gadā pieņēmis pieteicējs, tāpēc iestāde pieteicēja tēvu aizstāja ar pieteicēju kā tiesību un saistību pārņēmēju. Vienlaikus iestāde konstatēja, ka par mantojumā nodoto nekustamo īpašumu izveidojies nekustamā īpašuma nodokļa parāds. Iestāde pārrēķināja nekustamā īpašuma nodokli un ar 2020.gada 17.janvāra lēmumu citstarp atcēla maksāšanas paziņojumu par aprēķināto nekustamā īpašuma nodokli par 2018.gadu daļā par ½ domājamo daļu no īpašuma /adrese A/, jo atbilstoši zemesgrāmatas sniegtajai informācijai 2018.gada 12.janvārī zemesgrāmatu nodalījumā pieteicēja tēvam piederošās dzīvokļa domājamās daļas tika labotas no 1 uz ½.

[2] Konstatējot nodokļu parādu, iestāde 2020.gada februārī izdeva brīdinājumu par administratīvā akta piespiedu izpildi, savukārt 2020.gada jūnijā – izpildrīkojumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu bezstrīda kārtībā no pieteicēja. Ar 2020.gada oktobra vēstuli izpildrīkojums iesniegts izpildei zvērinātai tiesu izpildītājai. Pieteicējs 2020.gada decembrī vērsās iestādē, lūdzot atcelt maksāšanas paziņojumus 2018. un 2019.gadam saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 86.pantu, kā arī atcelt uz minēto maksāšanas paziņojumu pamata izdoto brīdinājumu un izpildrīkojumu.

2021.gada janvārī iestāde atcēla izpildrīkojumu, maksāšanas paziņojumi netika pārskatīti un atcelti. Arī Rīgas domes 2021.gada 9.marta lēmumā atzīts, ka maksāšanas paziņojumi nav pārskatāmi un administratīvā procesa uzsākšanai no jauna nav pamata.

[3] Tam nepiekrītot, pieteicējs vērsās administratīvajā tiesā.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša lēmumu atteikts pieņemt pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu (lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā).

Tiesnesis, izvērtējot pieteikuma precizējumus kopsakarā ar pārējiem materiāliem, atzina, ka pieteicējs, vēršoties iestādē, faktiski vēlējies panākt nevis maksāšanas paziņojumu atcelšanu apstrīdēšanas procesa ietvaros, bet gan saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 86.pantu uzsākt administratīvo procesu no jauna. Pieteicējs to ir uzsvēris skaidri un nepārprotami. Iestāde to ir noraidījusi. Atbilstoši judikatūrā atzītajam iestādes atteikums uzsākt administratīvo procesu no jauna Administratīvā procesa likuma 86.panta kārtībā nav uzskatāms par administratīvo aktu, tātad nav pārsūdzams administratīvajā tiesā. Minētā tiesību norma paredz vienīgi iestādes tiesības lemt par administratīvā procesa uzsākšanu no jauna. Privātpersonai Administratīvā procesa likuma 86.panta kārtībā nav subjektīvo tiesību prasīt administratīvā akta atcelšanu pēc tam, kad tas stājies spēkā un kļuvis neapstrīdams. Šādā gadījumā adresāts var tikai sniegt ierosinājumu un mudināt iestādi uzsākt administratīvo procesu no jauna, uz ko ir tiesīgs saņemt pamatotu atbildi. Taču šī atbilde nav pārsūdzama administratīvā procesa kārtībā.

[5] Nepiekrītot tiesneša lēmumam, pieteicējs iesniedza blakus sūdzību.

Blakus sūdzībā izklāstīti apsvērumi par nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanu, aprēķinu paziņošanu un pārbaudi administratīvā procesa kārtībā. Pieteicējs atsaucas uz administratīvā procesa principiem, kā arī uz Latvijas Republikas Satversmi. Pieteicējs skaidro, ka ir ārzemnieks, ar informāciju latviešu valodā Rīgas domes mājaslapā nevarēja iepazīties un par to nezināja. Pieteicēja ieskatā ir neizprotama tiesneša rīcība atteikt pieņemt pieteikumu, jo iestādes lēmumā norādīts, ka tas ir pārsūdzams administratīvajā tiesā. Tiesnesis bija pieprasījis informāciju no iestādes, taču lēmumā nav atspoguļojis, ko iestāde paziņoja un kā tas ietekmēja tiesneša slēdzienu par atteikumu pieņemt pieteikumu. Tiesneša norādītajā judikatūrā nav atrodama atziņa, ka lēmums, ar kuru iestāde atsaka atcelt prettiesisku administratīvo aktu, nav pārsūdzams tiesā. No Administratīvā procesa likuma 250.panta otrās daļas izriet, ka administratīvajā procesā pieļaujama administratīvā akta tiesiskuma vērtēšana, kas ir iespējama, tikai pārsūdzot attiecīgo iestādes lēmumu saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 86.pantu. Tādējādi ar tiesneša lēmumu ierobežotas pieteicēja tiesības uz lietas vispusīgu, objektīvu izskatīšanu taisnīgā tiesā.

Motīvu daļa

[6] Pieteicējs, vēršoties iestādē un secīgi tiesā, ir iebildis pret nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas paziņojumiem, kuri ir stājušies spēkā un kļuvuši neapstrīdami.

Tiesnesis, atstājot pieteikumu bez virzības, citstarp vērsa pieteicēja uzmanību uz to, ka maksāšanas paziņojumu apstrīdēšanas termiņš, iespējams, ir nokavēts un pieteicējs to nav lūdzis atjaunot, attiecīgi iestāde par to nav lēmusi un termiņu nav atjaunojusi. Uz to pieteicējs kategoriski norādījis, ka pieteicējs jau iestādei lūdza maksāšanas paziņojumus atcelt, piemērojot Administratīvā procesa likuma 86.pantu. Arī tiesai iesniegtajos dokumentos pieteicējs uzsver, ka lūdz piemērot Administratīvā procesa likuma 86.pantu.

Minētā tiesību norma paredz, ka adresātam nelabvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu var atcelt jebkurā brīdī, savukārt adresātam labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu var atcelt, ja ir iestājies vismaz viens no šajā pantā minētajiem apstākļiem. Šajā tiesību normā ir noteikti pamati administratīvā procesa uzsākšanai no jauna. Iestāde šādus pamatus nekonstatēja, tātad pēc būtības iestāde noraidīja pieteicēja lūgumu uzsākt administratīvo procesu no jauna un atcelt administratīvos aktus, kas ir stājušies spēkā un kļuvuši neapstrīdami.

Tiesnesis pārsūdzētajā lēmumā atzinis, ka adresātam (arī ne citai privātpersonai) nav subjektīvo tiesību prasīt administratīvā akta atcelšanu pēc tam, kad tas ir stājies spēkā un kļuvis neapstrīdams (Administratīvā procesa likuma 85.–86.panta izpratnē). Šādā gadījumā adresāts var tikai sniegt ierosinājumu un mudināt iestādi veikt šādu soli, uz ko tiesīgs saņemt pamatotu atbildi. Iestādes lēmums par personas priekšlikuma pieņemšanu vai noraidīšanu nav administratīvais akts un tādēļ tas nav apstrīdams un pārsūdzams (*Briede J. Grām. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin.red.) Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2013, 826.lpp.*). Līdz ar to tiesnesis, ievērojot pieteicēja gribu pieteikumu skatīt Administratīvā procesa likuma 86.panta kārtībā, secinājis, ka to ir jāatsaka pieņemt uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punkta pamata.

Senāts tiesneša secinājumus atzīst par pareiziem un pamatotiem, tāpēc saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 286.panta trešo daļu pievienojas tiesneša lēmuma argumentācijai. Apstāklis, ka iestāde kļūdaini lēmumā norādījusi, ka tas ir pārsūdzams Administratīvajā rajona tiesā, pats par sevi nenozīmē, ka tādējādi konkrētais iestādes lēmums ir atzīstams par administratīvo aktu un ir pārsūdzams. Tiesnesim neatkarīgi no iestādes lēmumā norādītās pārsūdzības kārtības ir jāizvērtē likumā paredzētie pieteikuma pieļaujamības kritēriji.

[7] Blakus sūdzībā norādīts, ka tiesnesis, atstājot pieteikumu bez virzības, pieprasīja iestādei iesniegt informāciju, taču tiesnesis nav darījis zināmu, kāda informācija tika saņemta un kā tā attiecas uz izskatāmo jautājumu.

Šāds arguments nav pamatots, jo sākotnēji, atstājot pieteikumu bez virzības, tiesnesis iestādei pieprasīja informāciju citstarp par to, kad un kā notikusi pieteicēja tēva un viņa mantojuma masas aizstāšana ar pieteicēju. Saņemot pieprasīto informāciju, tiesnesis atzina, ka pieteicējs lūdz pārskatīt maksāšanas paziņojumus par 2018. un 2019.gadu, savukārt pieteicēja argumenti par pašvaldības rīcību, pieteicēja tēva mantojuma masu aizstājot ar tiesību un saistību pārņēmēju, un secīgi nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinā par ½ domājamo daļu no dzīvokļa īpašuma /adrese A/, par 2020.gadu iekļaujot nodokļa parādu par 2018. un 2019.gadu, attiecas uz citā lietā (lietas arhīva Nr. 680034921) vērtējamu jautājumu. Vienlaikus tiesnesis konstatēja, ka pieteicējs, iespējams, ir nokavējis maksāšanas paziņojumu apstrīdēšanas termiņu, bet nokavēto procesuālo termiņu pieteicējs iestādei nav lūdzis atjaunot, tāpēc, atkārtoti atstājot pieteikumu bez virzības, tiesnesis citstarp skaidrojis jautājumus, saistītus ar maksāšanas paziņojumu paziņošanu, izskaidrojot pieteicējam sekas, kādas rodas, ja ir nokavēts administratīvā akta apstrīdēšanas termiņš un privātpersona iestādei nav lūgusi to atjaunot.

Tātad tā informācija, kas pēc tiesneša iniciatīvas pieprasīta iestādei, pamatā atspoguļota tiesneša lēmumos par pieteikuma atstāšanu bez virzības. Ir pamatota norāde, ka tiesnesis pieprasīto informāciju nav vērtējis, taču šādā tiesneša rīcībā pārkāpumi nav konstatējami, jo no iestādes saņemtā informācija attiecas uz jautājumiem, saistītiem ar administratīvā akta apstrīdēšanu Administratīvā procesa likuma 79.panta kārtībā, taču pieteicējs skaidri un nepārprotami norādījis, ka vēlas Administratīvā procesa likuma 86.panta piemērošanu. Šeit pieteicēja uzmanība atkārtoti vēršama uz to, ka likuma 86.pants attiecas uz administratīvā procesa uzsākšanu no jauna pēc tam, kad konkrētais administratīvais akts jau ir stājies spēkā un kļuvis neapstrīdams (ir beidzies termiņš tā apstrīdēšanai), savukārt 79.pants attiecas uz gadījumiem, kad administratīvais akts ir stājies spēkā, taču vēl nav kļuvis neapstrīdams (vēl nav beidzies termiņš tā apstrīdēšanas). Sapludinot šos abus gadījumus, pieteicējs kļūdaini uzskata, ka privātpersonai jebkurā brīdī ir tiesības pieprasīt administratīvā akta atcelšanu. Privātpersonai savi iebildumi ir jāizsaka apstrīdēšanas termiņā, savukārt, ja tas ir nokavēts, tad ir jālūdz termiņu atjaunot attaisnojošu iemeslu dēļ. Pretējā gadījumā nebūtu nozīmes noteikt apstrīdēšanas termiņu, un tas savukārt radītu tiesisku nenoteiktību. Savukārt iestādei šajā ziņā ir daudz plašākas tiesības. Iestāde pēc savas iniciatīvas (par tādu tiek uzskatīts arī gadījums, kad iestāde saņem lūgumu no procesa dalībnieka) var atcelt administratīvo aktu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 85. vai 86.pantu. Šajos pantos ietvertās normas neuzliek iestādei pienākumu atcelt administratīvo aktu, bet piešķir tai ļoti plašu rīcības brīvību (*Senāta 2016.gada 15.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-1150/2016 (A420325215) 6.punkt*s). Ja privātpersona nav izmantojusi savas tiesības apstrīdēt un pārsūdzēt izdotos administratīvos aktus apstrīdēšanas termiņā vai nav lūgusi termiņu atjaunot attaisnojošu iemeslu dēļ, nav pamata runāt par privātpersonas tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumu, jo personai piešķirtās tiesības, tostarp tiesības uz taisnīgu tiesu, ir izmantojamas atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai (*Senāta 2018.gada 28.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1661/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1128.SKA166118.4.L) 6.punkts*).

Papildus Senāts konstatē, ka ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2021.gada 28.jūnija lēmumu lietā Nr. A420192521 atteikts pieņemt pieteicēja pieteikumu daļā, ciktāl tajā lūgts atcelt iestādes lēmumu par pieteicēja tēva un viņa mantojuma masas nekustamā īpašuma nodokļa parāda un ar to saistītās nokavējuma naudas pārlikšanu uz pieteicēju. Minētais tiesneša lēmums ir stājies spēkā, tātad tas nav pārskatāms. Līdz ar to nav pieļaujama to pieteicēja iebildumu vērtēšana, kas pēc būtības ir vērsti uz lietā Nr. A420192521 skatītiem jautājumiem. Tāpat nav izvērtējami argumenti par nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanas pamatotību un pareizību, jo šādi argumenti būtu pieļaujami vien tad, ja tiktu ievērota administratīvā akta, ar kuru aprēķināts nekustamā īpašuma nodoklis, apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas kārtība un tiesā tiktu ierosināta administratīvā lieta. Taču šis nav tāds gadījums. Līdz ar to pieteicēja atsauce uz Administratīvā procesa likuma 250.pantu, kas iekļauts likuma 26.nodaļā „Spriedums", ir nevietā.

[8] Ņemot vērā minēto, pārsūdzētais tiesneša lēmums ir atstājams negrozīts, bet pieteicēja blakus sūdzība ir noraidāma.

[9] Iestādes lēmumā, kuru pieteicējs pārsūdzējis, norādīts, ka to var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas. Līdz ar to pieteicējs ir ņēmis vērā iestādes kļūdaino norādi par lēmuma pārsūdzības kārtību un vērsies administratīvajā tiesā, lai gan minētais lēmums nav pārsūdzams administratīvā procesa kārtībā.

Šādā gadījumā, lai gan pieteicēja iesniegto procesuālo dokumentu atsaka pieņemt, viņu par to nevar vainot, jo nepamatota valsts nodevas samaksa būtībā ir iestādes vaina. Iestādes kļūda nedrīkst radīt pieteicējam nelabvēlīgas mantiskās sekas. Līdz ar to, kaut arī Administratīvā procesa likums neparedz valsts nodevas atmaksu, ja tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, pamatojoties uz to, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, jo pieteicējs ņēmis vērā iestādes kļūdainu norādi par pārsūdzības kārtību, pēc analoģijas pieteicējam valsts nodeva atmaksājama arī šādā gadījumā, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 125.panta pirmās daļas 2.punktu (sal. *Senāta 2017.gada 21.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1178/2017 (670006317) 6.punkts, Senāta 2021.gada 27.maija lēmuma lietā Nr. SKA-989/2021 (ECLI:LV:AT:2021:0527.A420269520.5.L) 8.punkts*).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 125.panta pirmās daļas 2.punktu, 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

Atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2021.gada 21.jūnija lēmumu, bet /pers. D/ blakus sūdzību noraidīt.
Atmaksāt /pers. D/ valsts nodevu 30 *euro*.
Lēmums nav pārsūdzams.

D. Makarova Dz. Amerika V. Kakste